

О. В. Сударенко

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Київського національного торговельно-економічного університету

ДОБРОВІЛЬНІ МЕТОДИ МОБІЛІЗАЦІЇ КОШТІВ ДО ПУБЛІЧНИХ ФОНДІВ: ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У науковій літературі основна увага приділяється дослідженню питань правового регулювання справляння обов'язкових платежів до публічних фондів коштів. Поряд із податками, зборами, митами, платами держави та інші публічні суб'єкти застосовують і інші методи мобілізації коштів до публічних фондів. Проте комплексне дослідження, присвячене правовому регулюванню добровільного методу мобілізації коштів до публічних фондів в Україні, відсутнє. На основі здобутків науки фінансового права в роботі приділено увагу висвітленню правового регулювання таких методів добровільного залучення коштів державою та місцевими органами до публічних фондів коштів, як: державний місцевий кредит (запозичення), державні/місцеві гарантії; державні лотереї; розміщення коштів на рахунках банків державного сектору (як депозитних, так і поточних), НБУ; благодійні внески, гранти, дарунки; державне кредитування. Встановлено, що, не дивлячись на заборону щодо розміщення бюджетних коштів на позабюджетних рахунках, деякі суб'єкти наділені правом розміщення частини таких коштів на вкладних (депозитних) рахунках, при цьому відсотки, нараховані на такі рахунки, є джерелом формування загального фонду бюджету або відповідно зараховуються на спеціальний реєстраційний рахунок у Казначействі. Встановлено суб'єктів, які, крім права на розміщення публічних коштів на поточних рахунках у банках, набули права на нарахування відсотків на залишок коштів на таких рахунках. Такі відсотки зараховуються на спеціальний реєстраційний рахунок в органі Казначейства. Зроблено висновок, що в даному випадку має місце добровільний метод мобілізації коштів до публічних фондів. Досліджено правовий механізм участі держави та місцевих органів у відносинах державного/місцевого кредиту, державних/місцевих гарантій. Приділено увагу таким методам мобілізації коштів, як державна лотерея та благодійні внески, гранти і дарунки. Обґрунтовано, що державне кредитування (кредитування бюджету) можна віднести до добровільного методу мобілізації коштів до публічних фондів. Вироблено пропозиції вдосконалення законодавства в зазначеній сфері.

Ключові слова: правові методи мобілізації коштів, добровільний метод мобілізації коштів, державний місцевий кредит (запозичення), державні/місцеві гарантії, державні лотереї, розміщення коштів на рахунках банків державного сектору, благодійні внески, гранти, дарунки, державне кредитування.

Постановка проблеми. Для забезпечення реалізації суспільного інтересу державі та органам місцевого самоврядування завжди потрібні кошти. Якщо йдеться про залучення коштів до публічних фондів, увага приділяється правовому регулюванню обов'язкового методу мобілізації. Звичайно, він більш відомий, оскільки викликає супротив із боку осіб, на яких покладається обов'язок перерахувати відповідні суми коштів до публічних фондів. Обов'язковий метод мобілізації коштів до публічних фондів реалізується шляхом справляння податків, зборів, єдиного соціального внеску, державного

мита, інших обов'язкових платежів відповідно до закону. Інша ситуація щодо добровільного методу мобілізації. Як правило, нефахівці зазначають, що він полягає у сплаті благодійних внесків, добровільних пожертвувань. Що ж до інших способів добровільного методу мобілізації коштів до публічних фондів, то тут навіть у науці не завжди визначають всі добровільні методи мобілізації, згадуючи тільки державні/місцеві запозичення, добровільні внески, лотереї.

Аналіз останніх наукових досліджень. Щодо наукових робіт, присвячених правовому регулюванню добровільного методу мобілізації,

то вони відсутні. Водночас методам мобілізації коштів до публічних фондів присвячують певну увагу в роботах щодо правового регулювання фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.

Наукову основу нашого дослідження становлять праці провідних науковців у сфері фінансового права: Воронової Л.К., Заверухи І.Б., Кучерявенка М.П., Музики-Стефанчук О.А., Ніщимної С.О., Орлюк О.П., Пацурківського П.С., Пришви Н.Ю., Худякова О.І. та ін. Користуючись здобутками науки фінансового права, в роботі буде приділено увагу висвітленню правового регулювання таких способів добровільного залучення коштів державою та місцевими органами до публічних фондів коштів, як: державний/місцевий кредит (запозичення), державні лотереї, залучення публічних коштів на рахунки у банки державного сектору, добровільні внески, державне кредитування.

Мета статті полягає в дослідженні правового регулювання добровільних методів мобілізації коштів, які застосовують держава та місцеві органи для залучення коштів до публічних фондів з метою виконання їх завдань та функцій, а також виробленні пропозицій вдосконалення законодавства в зазначеній сфері.

Вклад основного матеріалу. У перших підручниках з «Фінансового права» було зазначено, що «метод добровільної мобілізації грошових коштів включає в себе проведення лотерей, випуск державою облігацій, інших цінних паперів, добровільні внески громадян і т. п.» [1, с. 20]. У подальшому зазначається, що «метод добровільної мобілізації передбачає переважно диспозитивні способи забезпечення фінансових надходжень, механізми кредитування (вклади населення, придбання державних цінних паперів, лотерейних білетів тощо» [2, с. 15; 3, с. 47], «... добровільні платежі, випускаючи і реалізуючи державні і муніципальні цінні папери юридичним і фізичним особам, приймаючи добровільні внески на користь держави від іноземних і українських юридичних і фізичних осіб» [4, с. 18–19; 5, с. 18].

О.А. Музика-Стефанчук зазначає, що добровільний метод акумулювання (мобілізації, формування) фондів коштів – «...(проведення лотерей, випуск цінних паперів, залучення добровільних внесків юридичних і фізичних осіб)» [6, с. 21]. «За методами вилучення коштів доходи місцевих бюджетів поділяються на такі, внесення яких відбувається добровільно (гранти, пожертви, дарунки)...» [7, с. 89]. Отже, йдеться тільки про три методи мобілізації коштів.

О.І. Худяков писав, що «держава, виявляючи гнучкість, використовує різні прийоми та способи мобілізації й розподілу коштів, які їй потрібні. Так, формування доходної частини бюджету здійснюється державою як шляхом примусового й безоплатного вилучення коштів (зокрема, за допомогою обов'язкових платежів та податків), так і шляхом добровільного, поворотного їх залучення (за допомогою, зокрема, державних запозичень)» [8, с. 114]. До добровільного методу мобілізації фондів коштів він відносив лотерею, вклади коштів на вкладні (депозитні) рахунки [8, с. 116, 149–157]. Науковець зазначав, що сутність ощадної справи, яка здійснюється державними установами (банками, ощадкасами тощо), – це використання коштів вкладників в якості фінансових ресурсів держави [8, с. 154]. До ознак, які відмежовують цивільно-правовий договір вкладного (депозитного рахунку) від фінансово-правового, на думку О.І. Худякова, належать: умови договору вкладу визначені державою (у формі нормативного акту); умови вкладу можуть бути змінені в односторонньому порядку; кошти, отримані шляхом вкладу, не належать до власності банку (вони набувають форму державної власності та використовуються ним за вказівкою держави та в її інтересах); у договорі з Ощадбанком збереження та повернення коштів гарантується державою [8, с. 156].

Отже, науковий інтерес становить з'ясування питання чи застосовується даний вид добровільного методу мобілізації коштів у сучасній Україні. Обов'язок щодо збереження коштів на поточних рахунках стосується тільки юридичних осіб. Обов'язку щодо збереження коштів на вкладних (депозитних) рахунках немає. Отже, юридичні та фізичні особи, за загальним правилом, самостійно вирішують, чи зберігати їм кошти на вкладних (депозитних рахунках) та в яких банках. В Україні існує заборона щодо розміщення публічних коштів, зокрема бюджетних (включаючи власні надходження бюджетних установ), на позабюджетних рахунках [9]. Кошти позабюджетних цільових фондів також повинні розміщуватися на єдиному казначейському рахунку. Разом із тим починаючи з 2011 певні суб'єкти набули права на розміщення тимчасово вільних коштів бюджету на основі фінансово-правового договору на рахунках банків державного сектору (Голова Боргового агентства за погодженням з Міністром фінансів України щодо коштів державного бюджету України; керівник місцевого фінансового органу за рішенням від-

повідної місцевої ради щодо коштів місцевого бюджету). Відсотки, нараховані на такі рахунки, зараховуються до доходів загального фонду відповідного бюджету [9; 10; 11]. При цьому у 2019 призупинено право на розміщення коштів загального фонду місцевого бюджету на рахунках банків державного сектору. Як альтернативу залишено право на придбання облігацій внутрішнього державного боргу [12]. У подальшому правом на розміщення коштів на вкладних (депозитних) рахунках у банках державного сектору були наділені заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Відсотки, нараховані на вкладний (депозитний) рахунок такого суб'єкта, зараховуються на спеціальний реєстраційний рахунок закладу, відкритий в органі Казначейства [13].

Особливу увагу слід звернути на право державних і комунальних закладів вищої освіти, державних наукових установ, державних і комунальних закладів культури щодо розміщення коштів (власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески, гранти) на поточних рахунках у банках державного сектору [9; 14]. За даною програмою держава наділила суб'єктів також правом на отримання відсотків на залишок коштів на поточних рахунках. Проте такі відсотки зараховуються на спеціальний реєстраційний рахунок в органі Казначейства, відкритий такому розпорядникові бюджетних коштів. Вважаємо, що в даному випадку йдеться також про добровільний метод мобілізації фондів коштів. Правом на розміщення коштів на поточних рахунках сьогодні наділений і місцевий фінансовий орган за рішенням Верховної Ради АРК, відповідної місцевої ради під час виконання місцевих бюджетів щодо обслуговування бюджетних коштів у частині бюджету розвитку, та розпорядники і одержувачі бюджетних коштів щодо власних надходжень бюджетних установ [9, абзаци 3-4 ч. 2 ст. 78; 15]. Вважаємо, що зазначених суб'єктів також слід наділити правом на отримання відсотків на залишок коштів на поточному рахунку із спрямуванням таких відсотків на спеціальний реєстраційний рахунок, відкритий в органі Казначейства такому суб'єктові. Також держава наділила правом Фонд гарантування вкладів фізичних осіб отримувати проценти, нараховані НБУ за залишками коштів на рахунках Фонду, відкритих в НБУ [16, ст. 19].

Одним із шляхів, за допомогою яких держава та місцеві органи залучають кошти на виконання суспільного інтересу на засадах добровільності, строковості, поворотності та оплатності, є державний і місцевим кредит. Саме держава/місцевий орган, як суб'єкт, який представляє публічний фінансовий інтерес, позичаючи кошти в юридичних і фізичних осіб, в односторонньому порядку встановлюють умови цих відносин, не даючи суб'єктам, які виявили бажання придбати цінні папери, ніяких прав, крім права на купівлю цих цінних паперів і одержання в установленій строк відсотків, розмір яких встановлено в Постанові Уряду України про випуск цього виду паперів, а також одержати номінальну вартість, незалежно від курсової вартості, за якою вони куплені, після закінчення строку цих відносин. Друга сторона правовідносин – кредитор, вступаючи у відносини добровільно, повністю підкоряється цим умовам, тимчасово віддаючи кошти в розпорядження держави/місцевого органу. Вона може і не отримати назад витрачені на придбання цінних паперів кошти, якщо держава/місцевий орган змінить умови запозичення [4, с. 307].

Право на здійснення державних запозичень належить державі в особі Голови Боргового агентства України. При цьому реалізувати відповідне право Боргове агентство може за дорученням Уряду України в межах та на умовах здійснення таких запозичень, передбачених законом про Державний бюджет України. Кредити (позики) від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів залучаються державою на підставі міжнародних договорів України і належать до державних зовнішніх запозичень. У правовідносинах щодо використання коштів міжнародних фондів на території України беруть участь як самостійні суб'єкти – Уряд України (Боргове агентство України) та Національний банк України [9; 17; 18, п. 13 ч. 1 ст. 7, ст. ст. 43, 47, 48]. При цьому НБУ не має права купувати на первинному ринку цінні папери, емітовані Урядом України, державною установою, іншою юридичною особою, майно якої перебуває в державній власності. Під законодавчу заборону підпадає і надання НБУ кредитів у національній та іноземній валюті, як прямо, так і опосередковано через державну установу, іншу юридичну особу, майно якої перебуває в державній власності, на фінансування витрат Державного бюджету України [18, ст. 54]. Зазначені суб'єкти забезпечують участь України

в міжнародних фінансово-кредитних відносинах, як публічних, так і приватних. І тому варто звернути увагу на розподіл, запропонований Світовим Банком, за яким усі відносини, що здійснюються через МБРР та МАР, є за своєю природою публічними. Відносини, що здійснюються через МФК та БАГІ, – приватними [19, с. 281].

Право на здійснення місцевих запозичень у межах, визначених рішенням про місцевий бюджет, з урахуванням ст. 74 Бюджетного кодексу належить Автономній Республіці Крим, обласній раді, територіальній громаді міста в особі керівника місцевого фінансового органу за дорученням відповідної ради. При цьому здійснювати місцеві внутрішні запозичення (за винятком випадків, передбачених статтею 73 БК) належить Верховній Раді АРК, обласним та міським радам. У відносинах місцевих зовнішніх запозичень, які можуть здійснюватись шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій, чітко визначено суб'єктів правовідносин: кредит надає міжнародна фінансова організація, боржник – Верховна Рада АРК, обласні ради та всі міські ради. Інші місцеві зовнішні запозичення можуть здійснювати лише Верховна Рада АРК, Київська, Севастопольська міські ради, міські ради міст обласного значення. Отже, збільшено коло суб'єктів надання кредитів (позик), проте зменшено суб'єктів, які мають право на отримання. Слід зазначити, що обласні ради набули права брати участь у відносинах місцевих запозичень тільки з 2020, тому відповідних змін потребує ст. 9 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Суб'єкти, які мають право отримувати державний/місцевий кредит, наділені також правом бути учасником державних/місцевих гарантій, які також є прикладом добровільного методу мобілізації коштів до відповідного бюджету. За надання таких гарантій справляється плата, яка належить до надходжень бюджету [9, ст. 17].

Крім держави та місцевих рад, правом випуску облігацій наділено ще Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [20, ст. 8-2]. Облігації Фонду розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку, в національній валюті і підтверджують його зобов'язання щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. Отримані від розміщення облігацій кошти Фонд використовує за цільовим призначенням, визначеним Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Добровільним методом мобілізації коштів, який широко використовується в інших державах та Україні, є надходження від лотерей. «Лотерея є важливим джерелом поповнення Державного бюджету та благодійних фондів, діяльність яких спрямована на розвиток фізичної культури та спорту, підтримку осіб з інвалідністю, дитячих закладів, культури та національного надбання...» [21, с. 86]. Участь у лотереї є цілком добровільною, як із боку операторів державних лотерей, які повинні отримати ліцензію на випуск і проведення лотерей (кошти є джерелом формування державного та місцевих бюджетів), розповсюджувачів державної лотереї, так і з боку осіб, які придбавають лотерейні білети. Умови проведення державної лотереї не можуть містити положення, за якими витрати на її організацію, а також виплати призового (виграшного) фонду здійснюються за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів, цільових державних фондів або кошторисів на утримання органів державного управління чи заснованих ними установ, організацій і підприємств [22, ч. 9 ст. 5].

До добровільного методу мобілізації належить ще метод, який «реалізується у вигляді пожертв, дарувань, здійснення іншої благодійної діяльності громадянами та юридичними особами на користь держави, де в загальному обсязі державних доходів посідає незначне місце» [23]. Поряд із цим в Україні широко використовуються гранти, надходження в рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ до бюджетів усіх рівнів. Державні цільові публічні фонди також наділені правом на одержання благодійних внесків, грантів, технічної допомоги у грошовій або негрошовій формі, в тому числі від іноземних осіб.

Водночас виникає питання, чи можна відносно державного кредитування (кредитування бюджету) визначити як добровільний метод мобілізації коштів. Первинним у даному випадку є виділення коштів із відповідного публічного фонду, зокрема бюджету, певним суб'єктам на умовах строковості, як правило оплатності та поворотності, та на певну мету (як правило, на виконання однієї із функцій держави чи місцевого органу). Суб'єкти отримання кредитування беруть участь у цих відносинах на добровільних засадах, повинні повернути суму кредитування чи його частину до відповідного публічного фонду, залежно від програми виділення коштів. Кошти до публічного фонду поверта-

ються частково через певний проміжок часу та акумулюються у загальному чи спеціальному фонді бюджету. Разом із тим кошти фізичних та юридичних осіб, яким надається таке кредитування залучаються до обігу (використовуються як ресурси держави). Отже, на виконання відповідної функції держави/місцевого органу направляються спільно кошти держави/місцевого органу, фізичних та юридичних осіб, яким надається відповідне кредитування, а за певних умов ще й кошти банку (зокрема, програми «Доступне житло»). На нашу думку, відносини державного кредитування є добровільним методом мобілізації коштів до публічних фондів.

Висновки і пропозиції. На сучасному етапі розвитку суспільних відносин в Україні держава та місцеві органи поряд із обов'язковим методом мобілізації коштів до публічних фондів широко використовують і добровільні методи мобілізації. До таких методів належать державний/місцевий кредит (запозичення), державні/місцеві гарантії; розміщення коштів на рахунках банків державного сектору (як депозитних, так і поточних), НБУ; проведення державних лотерей; благодійні внески, гранти, дарунки; державне кредитування.

Вважаємо, що місцевий фінансовий орган розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, які мають право на розміщення коштів на поточних рахунках, також слід наділити правом на отримання відсотків на залишок коштів на поточному рахунку із спрямуванням таких відсотків на спеціальний реєстраційний рахунок, відкритий в органі Казначейства такому суб'єктові.

Обласні ради набули права брати участь у відносинах місцевих запозичень тільки з 2020, тому відповідних змін потребує ст. 9 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Список використаної літератури:

1. Фінансове право : підручник / Алісов Є.О., Воронова Л.К., Кадьякаленко С.Т. та ін. ; Керівник авт. колективу і відп. ред. Л.К. Воронова. Харків : Фірма «Консум», 1998. 496 с.
2. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право : учебное пособие для студентов юридических вузов и факультетов. Харьков : Легас, 2003. 360 с.
3. Фінансове право України : навч. посібник / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. Київ : Правова єдність, 2009. 395 с.
4. Воронова Л.К. Фінансове право України : підручник. Київ : Прецедент, Моя книга, 2006. 448 с.
5. Фінансове право України : навч. посібник / Л.К. Воронова, Н.Ю. Пришва, Н.Я. Якимчук та ін. / за заг. ред. проф. Пришви Н.Ю. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 376 с.
6. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право : навч. посіб. Київ : Ін Юре, 2018. 348 с.
7. Музика О.А. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством : монографія. Київ: Атіка, 2004. 344 с.
8. Худяков А.И. Избранные труды по финансовому праву / Сост. М.К. Сулейменов, Е.В. Порохов, М.В. Карасева, А.Т. Шаукунов. Санкт-Петербург : Издательство «Юридический центр-Пресс», 2010. 472 с.
9. Бюджетний кодекс України, 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
10. Про затвердження порядків розміщення тимчасово вільних коштів єдиного казначейського рахунка шляхом придбання облігацій внутрішньої державної позики і розміщення тимчасово вільних коштів єдиного казначейського рахунка та коштів валютних рахунків державного бюджету на депозитних рахунках: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.2011 № 65. *Офіційний вісник України*. 2011. № 8.
11. Про затвердження Порядку розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.11.2011 № 6. *Урядовий кур'єр*. 2011. № 14.
12. Альтернатива депозитам: як громадам ефективно використати тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10751>.
13. Про затвердження Порядку розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків державного сектору економіки тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 № 657. *Офіційний вісник України*. 2015. № 72.
14. Питання власних надходжень державних і комунальних вищих навчальних закладів, наукових установ та закладів культури: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2015-п#n10>.
15. Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 р. № 378. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 102.
16. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>.

17. Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України від 03.06.1992 № 2402-XII. ВВР. 1992. № 33. Ст. 474.
18. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
19. Грабинский М.І. Сучасний погляд на суб'єктів міжнародних економічних відносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 4. С. 277–281. URL : <http://inter.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/65/pdf>.
20. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
21. Туманов В. Правове регулювання провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей у країнах Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 11. С. 86–89. URL : http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2009/11_2009.pdf.
22. Про державні лотереї в Україні : Закон України від 06.09.2012 № 5204-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5204-17#Text>.
23. Трубіна М.В. Фінансова діяльність держави: підходи до видозмінення наукових аспектів пізнання. *Фінансове право*. 2014. № 4. С. 13–16. URL : <http://ndi-fp.nusta.com.ua/files/doc/ФП%204.pdf>.

Sudarenko O. V. Voluntary money mobilization methods to public funds: financial and legal aspect

The scientific literature at this time mainly focuses on how making mandatory payments to public funds is regulated by law. Along with taxes, fees, duties, governmental mandatory payments, public entities use other methods of collecting money. However, a comprehensive study of legal regulation on how funds can be voluntarily mobilized to public funds in Ukraine is absent. In this work, attention is paid to the law which is used by municipalities and state government in order to collect money to public funds such as state municipal credit (borrowing), state / municipal guarantees; state lotteries; placement of funds to public sector banks accounts (both saving and chequing) or to National Bank of Ukraine; charitable contributions, grants, gifts; state credits. It is established that despite the ban on the allocation of budget funds on extra-budgetary accounts, some entities still have the right to place a part of such funds on saving accounts. However, the interest accrued on these accounts is a source of formation of the general budget fund or shall be directed to a Treasury special registration account. It is also identified entities, who in addition to the right to place and hold public funds in chequing accounts at banks have acquired the right to accrual and own interest. Such interest shall be directed to a Treasury special registration account. It is concluded that such activities constitute a voluntary money mobilization method to public funds. The legal mechanism is investigated on how the state and local authorities are participating in state / municipal borrowing, state / municipal guarantees. Attention is paid to such methods of fundraising as a state lottery and charitable contributions, grants and gifts. It is substantiated that public lending (budget lending) can be attributed to the voluntary method of public funds mobilization. Proposals for improving the legislation in this area have been developed.

Key words: legal methods of money mobilization, voluntary method of fundraising, state local credit (borrowing), state / municipal guarantees, state lotteries, placement of funds on accounts of public sector banks, charitable contributions, grants, gifts, state lending.